

NA PRŮZKUM DO DIVOČINY

cíl

- Uvědomit si, že i příroda bez nálepky “chráněná” kdesi na kraji města za ohradou může být velmi hodnotná, jak z hlediska biologického, tak pro využití k hrám a trávení volného času
- Probudit v dětech zájem o tato místa

I v Praze lze najít divočinu. Jde o tzv. novou divočinu, místa člověkem ovlivněná a následně opuštěná. Nabízíme návrhy aktivit, kterými probudíme v dětech (i v sobě) zájem o místa, která neprávem přehlízíme.

počet účastníků.....4+

prostředí.....venku v nové divočině

délka.....2–4 hodiny

věková skupina.....11+

PŘEDEM PŘIPRAVIT

- Vytipovat místo
- Vybrat vhodné aktivity z nabídky
- Pomůcky podle aktivit (připravit a vytisknout mapy, lopatky na průzkum, ...)

PRŮBĚH

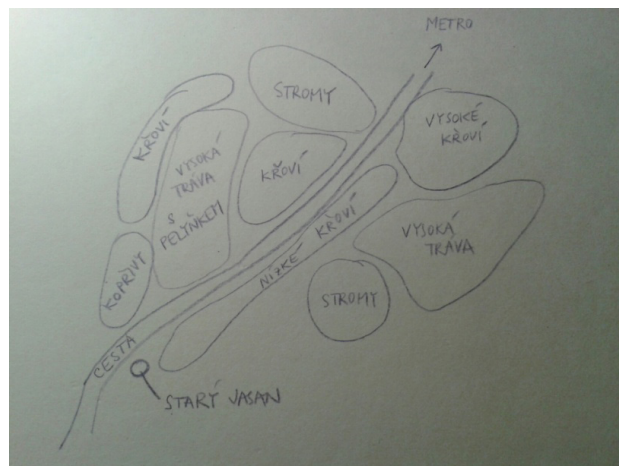
Níže uvádíme návrhy činností, jejichž cílem je vzbudit v dětech zájem o místa, která nemusí být na první pohled lákavá, a přesto si je mohou děti oblíbit jako místo, kde lze zábavně trávit volný čas.

Důležité je vytipovat ideální území. Podstatná je vzdálenost od klubovny/bydliště, divokost vegetace podle vašich záměrů (nehodí se trnitá akátina pro plíživí hry apod.), přístupnost – tedy komu bude vadit, když se budete s dětmi (nebo děti sami) v území pohybovat a něco podnikat. Výhodou nových divočin je, že zpravidla nikomu nevadí, když tam budeme kopat díry, stavět domečky, křičet, olamovat větvičky a podobně.

1. Práce s mapami

Vytipujeme vhodné území. Vytiskneme mapu tohoto místa a širšího okolí z mapy.cz (turistickou a leteckou) a stejné území si vyhledáme na mapě z roku 1950 zde: <http://kontaminace.cenia.cz/>. Mapy porovnáme a diskutujeme o změnách, které se v místě udály. Děti se pokusí zmapovat současnou vegetaci území. Zachovat velikostní poměry a zorientovat se v mapě je pro ně dosti obtížné. Na začátek se společně poradíme, které kategorie budeme rozlišovat: trávníky, křoviny, nízký les, vysoký les, významné

stromy, cesty. Velmi zajímavé bude porovnat plánky dětí, zkusit najít podobné, a ty nejvíce vypovídající. Plánek může vypadat např. takto:

2. Poklad

V území zakopeme poklad. Jeho místo vyznačíme do plánek nakreslených dětmi (u každého tedy bude na trochu jiném místě – ve vztahu k objektům vyznačeným na jeho mapě). Pokud nejsou plánky dětí použitelné, smilujeme se, a použijeme k vyznačení místa mapu vytištěnou z internetu. Poklad je tahák, který baví všechny. Děti pochopí význam správného zmapování území, protože se špatným plánkem poklad zkrátka nenajdou! Poklad mohou zakopat také samy děti – skupinky se vydají do území odděleně a vzájemně pro druhé zakopou poklad.

3. Průzkum půdy

S vojenskou polní lopatkou nebo s rýčem vyrazíme na pedologický průzkum (neboli na průzkum půdy). Vykopeme „sondu“, tedy obdélníkovou díru do země. Pravá vědecká sonda má rozměry cca 50 cm x délka 80 cm x hloubka 100 cm, ale nám postačí i menší, např. 20 x 20 cm. Po vykopání si prohlédneme půdní profil (vlastně řez půdou s různobarevnými vrstvami půdy) a zaznamenejeme vše do tabulky (viz příloha 1).

Určuje se

- tloušťka jednotlivých vrstev
- barva
- vlhkost
- vůně
- mazlavost (podíl jílu)
- struktura (podíl různě velkých kamínků a hrudek)
- prokořenění a biologické oživení.

V nejjednodušší variantě prozkoumáme na více místech pomocí obyčejné zahradnické lopatky hloubku humusové vrstvy, tedy vrchní, tmavě zbarvené úrodné vrstvy. Její tloušťka se může na různých místech docela silně lišit – záleží na vegetaci, vlhkosti.

4. Botanický průzkum

Pomocí čtyř obarvených kolíků a dvou pásem vyznačíme (pokud možno botanicky pestřejší) plochu 5x5 m. Napřed odhadujeme, kolik druhů zde najdeme. Pak všechny druhy rostlin, které na ploše najdeme, sepíšeme. Jde o to, jednotlivé druhy rozlišit, nikoliv přesně určit jejich jméno. Neznáme-li jméno rostliny, nějaké si pro ni vymyslíme (např. modrokvítek lepivý, křivolístek chlupatý, travnatka nenápadná). Porovnáme svůj odhad se zjištěným počtem. Můžeme plochu nechat označenou kolíky a vrátit se na ni v jiném ročním období. Uvidíme možná zase jiné druhy, které dopíšeme do seznamu.

5. Plížená

Hlídač se postaví doprostřed území se zavazanýma očima. Ostatní jsou rozmístěni po obvodu pomyslného kruhu o poloměru cca 5–6 m. Plíží se co nejtíšeji k hlídači, který napjatě poslouchá a zaslechne-li zvuk, ukáže tím směrem. Je nutná přítomnost vedoucího, který rozhoduje, zda hlídač ukázal skutečně na někoho rámusícího, ten pak vypadává. Vyhrává ten, kdo se první neslyšně dostane k hlídačovi. Při plížení jsme nuceni sledovat detailně prostředí a tím nevědomky provádíme botanický průzkum a všímáme si zajímavých podrobností.

6. Sukcese

Sukcese je vývoj a změna společenstva, tedy to, jak se postupem času na jednom místě mění vegetace. Pokud bychom našli plochu, na které se v budoucnu patrně nebude zasahovat (kopat, stavět, bourat...), můžeme si tam založit tzv. trvalou plochu. Vyznačíme si plochu podobně jako u botanického průzkumu. Tentokrát ale bude naším úkolem rozlišit si vegetaci na bylinné, keřové (nízké keřové, vysoké keřové) a stromové (nízké stromové, vysoké stromové) patro. Pak se pokusíme se odhadnout, jakou procentuální plochu jednotlivá patra zabírají. Např. bylinné patro je na 85 % plochy, keře jsou na třetině plochy, zabírají tedy 30 % keřového patra, nízké stromy 50 %, vysoké stromy 30 %...

Současný stav si také můžeme vyfotit. Po roce podnikneme výpravu k trvalé ploše znovu a snažíme se pomocí záznamů z minula porovnat rozdíly. Pokud bychom pozorovali plochu dostatečně dlouho (a nikdo by v ní nezasahoval), dříve či později by tam vyrostl les – v našich podmínkách je to konečné, stabilní stádium sukcese.

7. Umělecká tvorba

Čtvrtky, vodovky, štětce, podložky, voda, uhel, tuš... U někoho vede nejkratší cesta k pochopení a hlubšímu vnímání okolí skrze umění. Vezmeme si výtvarné potřeby, vyrazíme za příjemného počasí do divočiny a kreslíme či malujeme. Ztvárníme zajímavost prostředí a uspořádáme pak v klubovně výstavu pro rodiče nebo kolemjdoucí, abychom i jim odhalili kouzlo nové divočiny. Vymyslíme pro výstavu lákavý název. Po roce můžeme malování na stejném místě zopakovat. Uměleckým záznamem můžeme docílit podobného výsledku jako vědeckým postupem.

8. Ptáci

Křoviny, nízké mláží a řídké lesíky jsou oblíbeným útočištěm ptáků. Pokusíme se v našem území najít pobytové stopy po ptácích: peříčka, hnízda, trus, stopy nohou, vývržky sov a dravců, oklované ovoce, vyklované dutiny atd. Zkousíme uhádnout, o který druh se nejspíš jedná.

9. Na prales

Zahrajeme si na proměnu pražské divočiny v divoký tropický prales. Sedneme si odděleně do mláží (pokud možno abychom se vzájemně neviděli) a pípáme jako ptáčci, každý jak se mu zlíbí, zprvu potichu. Pípání přechází postupně ve zpěv, čím dál hlasitější, až se postupně stává řevem opeřenců v pralese. Křičíme z plných plic. Řveme. Řveme jako divoký prales plný nejen ptáků, ale i opic, tygrů a jiných divočin. Řev si užijeme, protože kromě fotbalového zápasu se nám všude křičení zakazuje. V městské divočině se trochu toho řevu snese....

ODKAZY

<http://www.casopis.forumochranyprirody.cz/magazin/analyzy-komentare/biotopy-mestske-prirody>
- článek ve fóru ochrany přírody

https://cs.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%A1_divo%C4%8Dina

Metodika vznikla v rámci projektu Příhody pražské přírody realizovaného Skautským institutem, který byl podpořen grantem hlavního města Prahy.

Aktivitu připravily

Jana Marešová, Anna Šlechtová

Nákres půdních vrstev	Popis vrstev					
	barva	vlhkost	vůně	podíl jílu	struktura	prokořenění

půda suchá střední vlhká	půda bez zápachu smradlavá slabě vonící	mezi prsty udělej váleček: rozpadá-li se - nízký podíl jílu, drží-li, vysoký podíl jílu	půda jemná s malými zrny s velkými zrny	silné střední slabé